

w trosce o seniorów

opieka stacjonarna nad osobami starszymi
w województwie małopolskim

P O R A D N I K

EGZEMPLARZ BEZPŁATNY

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie

KRAKÓW 2007

Opracowanie tekstów:

Małgorzata Szlązak, Beata Bednarczyk, w broszurze wykorzystano również fragmenty tekstu pt. „O odpłatności za DPS – prawda bez mitów” autorstwa Włodzimierza Słomczyńskiego, opublikowanego w biuletynie ROPS es.O.es 3/2006.

Redakcja:

Małgorzata Szlązak
e-mail: mszlazak@rops.krakow.pl

ISBN

978-83-60242-25-4

Nakład:

1000 egz.

Wydawca:

Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Krakowie
31-026 Kraków, ul. Radziwiłłowska 1
tel./fax: (012) 430-29-73, (012) 422-06-36
www.rops.krakow.pl; e-mail: biuro@rops.krakow.pl

Współpraca:

Małopolski Urząd Wojewódzki Wydział Polityki Społecznej
Dom Pomocy Społecznej w Krakowie, ul. Łanowa 41

**Wydawnictwo finansowane ze środków
Samorządu Województwa Małopolskiego**

Druk:

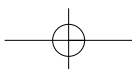
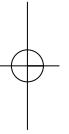
Wydawnictwo–Drukarnia „Ekodruk” s.c.
ul. Konfederacka 4
30-306 Kraków
tel. 012 267 36 60, e-mail: biuro@ekodruk.eu

Spis treści

Spis treści

WSTĘP	5
I. Domy Pomocy Społecznej	7
– Kto może prowadzić dom pomocy społecznej	
– Jak przepisy regulują działalność domów pomocy społecznej	
– Jak wygląda nadzór i kontrola nad domami pomocy społecznej	
– Jakie są typy domów pomocy społecznej	
– Jakie domy pomocy społecznej mamy w Małopolsce	
– Jakim wymogom podlegają domy pomocy społecznej, czyli tzw. „STANDARDY” podstawowych usług	
– Kto może zostać mieszkańcem domu pomocy społecznej	
– Jak zostać mieszkańcem domu pomocy społecznej	
– Jaka jest odpłatność za pobyt	
– BAZA ADRESOWA: DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych	
II. Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku	33
– Kto może prowadzić taką placówkę	
– Jak przepisy regulują działalność takich placówek	
– Jak wygląda nadzór i kontrola nad takimi placówkami	
– Jakie placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku mamy w Małopolsce	
– Jakim wymogom podlegają takie placówki, czyli tzw. „STANDARDY” podstawowych usług	
– Kto i jak może zostać mieszkańcem takiej placówki	
– Jaka jest odpłatność za pobyt	
– BAZA ADRESOWA: PLACÓWKI POSIADAJĄCE ZEZWOLENIE WOJEWODY MAŁOPOLSKIEGO NA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI W ZAKRESIE CAŁODOBOWEJ OPIEKI NAD OSOBAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI, PRZEWLEKLE CHORYMI LUB OSOBAMI W PODESZŁYM WIEKU	
III. Rodzinne domy pomocy	49
– Kto może prowadzić rodzinny dom pomocy	
– Jak przepisy regulują działalność rodzinnych domów pomocy	
– Jak wygląda nadzór i kontrola w rodzinnych domach pomocy	
– Jakie rodzinne domy pomocy mamy w Małopolsce	
– Jakim wymogom podlegają rodzinne domy pomocy, czyli tzw. „STANDARDY” podstawowych usług	
– Kto może zostać mieszkańcem rodzinnego domu pomocy	
– Jak zostać mieszkańcem rodzinnego domu pomocy	
– Jaka jest odpłatność za pobyt	

Wokół placówek całodobowej opieki, szczególnie placówek opieki nad starszymi ludźmi, od dawna krąży wiele mitów, stereotypów i nieporozumień.

Negatywny wizerunek takich miejsc jest wzmacniany poprzez nagłaśniane ostatnio w mediach incydenty dotyczące nieprawidłowości w sprawowanej opiece. Taka atmosfera potęguje obawy starszych osób przed zamieszkaniem w placówce, komplikuje proces adaptacji do nowych warunków, niepokoi rodziny seniorów.

Trudno jest całkowicie zlikwidować naturalne ludzkie obawy przed tak radykalną zmianą sytuacji życiowej. Mimo to próby takie były już podejmowane przez nasz Ośrodek. Opublikowaliśmy broszury: „Seniorzy i dom pomocy społecznej” oraz „Proces adaptacji osoby starszej do warunków domu pomocy społecznej”. Ten kierunek naszej działalności staramy się ciągle rozwijać, realizując prawo starszych osób do rzetelnej informacji.

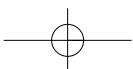
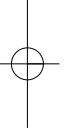
Wobec aktualnie obserwowanych problemów za nowe wyzwanie uznaliśmy porządkowanie wiedzy mieszkańców na temat zasad regulujących działalność placówek opieki całodobowej różnego typu. Nasze przekonanie o potrzebie zajęcia się tą sprawą poparte zostało uwagami samych seniorów zgłaszanymi podczas spotkań organizowanych w trakcie realizacji Wojewódzkiego Programu Polityki i Pomocy Społecznej wobec Starości na lata 2004 – 2006.

Wiemy, że seniorzy i ich rodziny czy opiekunowie często nie potrafią uchronić się przed miejscami, które nie zasługują na zaufanie. Nie wiedzą o możliwościach sprawdzenia placówki, chociażby w zakresie posiadania niezbędnych zezwoleń na prowadzenie działalności. Brakuje orientacji w zasadach nadzoru i kontroli, nie wiadomo do kogo zwrócić się o pomoc, jak reagować na zaobserwowane nieprawidłowości. Wątpliwości dotyczą także zasad odpłatności za pobyt, czy czasu oczekiwania na miejsce.

W odpowiedzi na te problemy prezentujemy poniżej elementarne informacje o miejscach opieki całodobowej, w tym o samorządowych domach pomocy społecznej, prywatnych placówkach opieki, rodzinnych domach pomocy. Szczególną uwagę staraliśmy się zwrócić na obowiązujące wymagania prawne stawiane poszczególnym typom placówek, wskazanie źródeł informacji, poprzez które można zweryfikować czy dane miejsce spełnia nakazywane normy, możliwości egzekucji praw. W tekście zamieściliśmy także wykazy małopolskich placówek opieki całodobowej, które funkcjonują legalnie, posiadając zezwolenie wojewody na prowadzenie działalności.

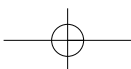
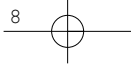
Mamy nadzieję, że informacje zgromadzone w niniejszej broszurze zainteresują Państwa, poszerzając dotychczasową wiedzę lub też okażą się przydatne przy podejmowaniu decyzji.

*zachęcam do lektury,
Małgorzata Szlązak*

DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

Domy Pomocy Społecznej

9

I. DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ

! Rozdział dotyczy domów prowadzonych przez jednostki samorządu i na ich zlecenie, funkcjonujących w systemie pomocy społecznej.

? Kto może prowadzić dom pomocy społecznej

W świetle ustawy o pomocy społecznej domy pomocy społecznej mogą być prowadzone przez:

1. jednostki samorządu terytorialnego
2. Kościół Katolicki, inne kościoły, związki wyznaniowe
3. organizacje społeczne, fundacje i stowarzyszenia
4. inne osoby prawne
5. osoby fizyczne.

Najczęściej domy pomocy społecznej prowadzą gminy lub powiaty w ramach realizacji swoich zadań z zakresu pomocy społecznej. Są to tak zwane **domy samorządowe**. Domy pomocy społecznej prowadzone przez gminę to domy o zasięgu lokalnym czyli przeznaczone dla mieszkańców tej właśnie gminy, domy pomocy społecznej prowadzone przez powiat mają charakter ponadlokalny to znaczy mogą być do nich kierowani mieszkańcy z danego powiatu, a także z innych powiatów, jeśli potrzebują takiej formy wsparcia.

W praktyce w województwie małopolskim 86 z 87 istniejących domów pomocy społecznej ma charakter ponadlokalny, a więc powiatowy (do domów o charakterze powiatowym zaliczane są też domy zlokalizowane na terenie Krakowa, Nowego Sącza i Tarnowa czyli tzw. powiatów grodzkich).

Samorządy często zlecają prowadzenie domów pomocy społecznej innym podmiotom. Mają jednak w takim przypadku stałą pieczę nad nimi! Zadanie to powierzane jest najczęściej podmiotom kościelnym. W Małopolsce są to przykładowo: Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Najświętszej Marii Panny, Zgromadzenie Sióstr Benedyktynek, Zgromadzenie Sióstr św. Józefa czy CARITAS.

Czasami prowadzenie domów pomocy społecznej jest zlecane przez samorządy organizacjom społecznym, fundacjom czy stowarzyszeniom prowadzącym specjalistyczną działalność na rzecz danej grupy społecznej. W Małopolsce są to przykładowo: Samarytańskie Towarzystwo im. Jana Pawła II czy Fundacja „Zdrowie dla Budowlanych”.

! Domy prowadzone przez organizacje społeczne, fundacje czy stowarzyszenia na zlecenie gminy lub powiatu należy odróżnić od placówek prowadzonych przez podobne podmioty w oparciu o ich własny statut, dający im taką możliwość. ! Placówki prowadzone w oparciu o statut wraz z placówkami prywatnymi zostały szerzej opisane w rozdziale II.

Domy pomocy społecznej (oraz wszelkie inne placówki całodobowej opieki opisane w kolejnych rozdziałach) **mogą być prowadzone jedynie po uzyskaniu zezwolenia wojewody! Wszystkie domy funkcjonujące w systemie pomocy społecznej posiadają takie zezwolenie.**

Wojewoda prowadzi rejestr domów pomocy społecznej.

Wojewoda ogłasza rejestr corocznie w Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym (do 30 czerwca).

Z aktualnymi księgami rejestrowymi można zapoznać się w Wydziale Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego – Kraków, ul. Basztowa 22, V piętro.

Można też skorzystać z Wojewódzkiego Dziennika Urzędowego za pośrednictwem Regionalnego Portalu Internetowego „Wrota Małopolski” – **www.wrotamalopolski.pl**

(w tym celu z bocznego, lewego menu strony należy wybrać z kolejno: „BIP w Małopolsce” → „Małopolski Urząd Wojewódzki” → „Prawo” → „Dzienniki Urzędowe”)

! aktualna baza domów pomocy społecznej (dla osób w podeszłym wieku i osób przewlekle somatycznie chorych), figurujących w rejestrze wojewody małopolskiego, w podziale na: 1/samorządowe i 2/prowadzone na zlecenie samorządu, znajduje się na końcu rozdziału.

? Jakie przepisy regulują działalność domów pomocy społecznej

Dla dociekliwych...

Domy Pomocy Społecznej działają między innymi w oparciu o następujące przepisy:

- Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dziennik Ustaw Nr 64, pozycja 593, z późniejszymi zmianami)
znajdziemy w niej między innymi:
 - typy domów pomocy społecznej
 - podmioty uprawnione do prowadzenia domów pomocy społecznej
 - szczegółowe zasady odpłatności za pobyt
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 19 października 2005 roku w sprawie domów pomocy społecznej (Dziennik Ustaw Nr 217, pozycja 1837)
znajdziemy w nim między innymi:
 - normy, które ma obowiązek spełniać dom pomocy społecznej czyli tak zwane „standardy”
 - tryb kierowania i przyjmowania do domu pomocy społecznej

Domy Pomocy Społecznej

11

- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 roku w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dziennik Ustaw Nr 61, pozycja 543)
znajdziemy w nim między innymi:
 - sposób przeprowadzania kontroli
 - rodzaje możliwych kontroli.

Najprostszym sposobem zapoznania się z pełnymi tekstami w/w przepisów jest skorzystanie z internetu, np:

1/ strony internetowej Sejmu RP (Internetowy System Aktów Prawnych)

<http://isip.sejm.gov.pl/prawo/index.html>

2/ Systemu LEX (Polski Serwer Prawa)

<http://www.lex.com/> (Dzienniki Ustaw)

? Jak wygląda nadzór i kontrola nad domami pomocy społecznej

Bezpośredni nadzór nad konkretnym domem pomocy społecznej sprawuje podmiot prowadzący dom lub zlecający jego prowadzenie. Jest to najczęściej **starosta** danego powiatu (przy pomocy powiatowego centrum pomocy rodzinie), gdyż – o czym była mowa powyżej – większość małopolskich domów pomocy społecznej to domy powiatowe. W domach zlokalizowanych w Krakowie, Nowym Sączu i Tarnowie (które są tzw. powiatami grodzkimi) podmiotem prowadzącym i bezpośrednio nadzorującym domy pomocy społecznej jest **prezydent miasta** (przy pomocy miejskiego ośrodka pomocy społecznej).

Przykład:

Dom Pomocy Społecznej, ul. Sienkiewicza 30, 38-300 Gorlice

dla osób w podeszłym wieku

Podmiot prowadzący dom – Starosta Powiatu Gorlickiego

Podmiot sprawujący nadzór nad domem – Starosta Powiatu Gorlickiego

Dom Pomocy Społecznej im. Seniora Naftowca, ul. Kluzeka 6, 31-222 Kraków

dla osób w podeszłym wieku

Podmiot prowadzący dom – Prezydent Miasta Krakowa

Podmiot sprawujący nadzór nad domem – Prezydent Miasta Krakowa

12

w trosce o seniorów

Dom Pomocy Społecznej, 32-854 Porąbka Uszewska 272

dla osób w podeszłym wieku

Podmiot prowadzący dom – Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Najświętszej Marii Panny Prowincja Tarnowska

Podmiot sprawujący nadzór nad domem – Starosta Powiatu Brzeskiego

Może wydać się dziwne, iż starosta prowadzący dom jednocześnie sprawuje nad nim nadzór. Pamiętajmy jednak, że każdy dom jest samodzielną jednostką organizacyjną – ma swoją własną siedzibę, dyrekcję i pracowników.

Z kolei nadzór nad realizacją zadań samorządu gminnego i powiatowego, w tym nadzór nad działalnością jednostek takich, jak domy pomocy społecznej oraz kontrolę jakości ich usług sprawuje **wojewoda**.

W praktyce oznacza to, że inspektorzy Wydziału Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w ramach swoich obowiązków planują stosowne kontrole, a następnie przeprowadzają je i dokumentują.

Przepisy mówią o czterech rodzajach możliwych kontroli:

- kontrolach kompleksowych
- kontrolach problemowych
- kontrolach doraźnych
- kontrolach sprawdzających

Kontrole kompleksowe obejmują całość funkcjonowania domu pomocy społecznej. Kontrolę kompleksową służby wojewody mają obowiązek przeprowadzać w każdym z domów pomocy społecznej w województwie nie rzadziej niż raz na 3 lata.

Kontrole problemowe dotyczą wybranych obszarów funkcjonowania domów i są przeprowadzane według specjalnego planu kontroli przygotowywanego przez pracowników Urzędu Wojewódzkiego.

Kontrole doraźne natomiast przeprowadza się w celu zbadania nieprawidłowości, sprawdzenia poprawności organizacji jednostki w określonym zakresie.

Podstawą kontroli doraźnej mogą być informacje dotyczące nieprawidłowości w danym domu docierające do służb wojewody.

Domy Pomocy Społecznej

13

Kontrola doraźna może być przeprowadzona w każdym czasie i nie trzeba o niej powiadamiać wcześniej, ani podmiotu prowadzącego dom (starosty, prezydenta czy jego służb), ani dyrektora domu. Kontrola taka może też być przeprowadzona o różnych porach, bez obecności kierownika placówki, a jedynie w obecności pracownika znajdującego się w tym czasie na terenie domu.

W szczególnych przypadkach kontrola może odbyć się na wniosek mieszkańca lub członka jego rodziny.

Kontrole sprawdzające przeprowadza się natomiast po to, by zbadać jak wypełnione są zalecenia wcześniejszych kontroli, jeśli wykryto nieprawidłowości i zostały sformułowane zalecenia pokontrolne.

Szczegółowych informacji na temat małopolskich domów pomocy społecznej należy szukać:

- W starostwach powiatowych lub urzędach miast (w przypadku domów pomocy społecznej z terenu Krakowa, Nowego Sącza i Tarnowa)
- W powiatowych centrach pomocy rodzinie (PCPR) lub miejskich ośrodkach pomocy społecznej (w przypadku domów pomocy społecznej z terenu Krakowa, Nowego Sącza i Tarnowa)

a także

- na stronie internetowej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego:
www.malopolska.uw.gov.pl
- osobiście w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim – Wydział Polityki Społecznej,
ul. Basztowa 22 w Krakowie, V piętro
- telefonicznie w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim, pod krakowskimi numerami telefonów:
 - (012) 39-21-591; (012) 39-21-941; (012) 39-21-571; (012) 39-21-569;
(012) 39-21-570

Tam też można zgłaszać zaobserwowane nieprawidłowości w domach.

? Jakie są typy domów pomocy społecznej

Warto wiedzieć, że domy pomocy społecznej w zależności od tego dla kogo są przeznaczone dzielą się na :

- domy dla osób w podeszłym wieku
- domy dla osób przewlekle somatycznie chorych

14

w trosce o seniorów

- domy dla osób przewlekle psychicznie chorych
- domy dla dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie
- domy dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie
- domy dla osób niepełnosprawnych fizycznie.

Osoba starsza może zamieszkać w domu dla osób w podeszłym wieku (co rozumiało) ale także np. w domu dla osób przewlekle somatycznie chorych.

To dostosowanie poszczególnych domów do potrzeb osób z konkretnymi problemami potocznie nazywane jest „**profilem**” domu.

Trzeba wiedzieć, że domy pomocy społecznej często łączą profile.

W Małopolsce domy dla osób w podeszłym wieku to w większości placówki mające miejsca tylko dla seniorów. Jeśli już łączą one profile to najczęściej z tymi dla osób przewlekle chorych.

Bywają jednak przypadki, że dom jest jednocześnie przeznaczony dla osób starszych i osób chorujących psychicznie.

Jednak ostatnie zmiany w ustawie o pomocy społecznej nie pozwalają już na takie połączenia. W związku z tym domy, łączące dotychczas profile w sposób niedozwolony zmuszone zostały do przekształceń.

? **Jakie domy pomocy społecznej mamy w Małopolsce**

Na terenie województwa małopolskiego na koniec roku 2007 **działało łącznie:**

- 87 domów pomocy społecznej (57 samorządowych i 30 prowadzonych na zlecenie samorządu)
- **w tym** 15 domów pomocy społecznej dysponowało miejscami pobytu wyłącznie dla osób w podeszłym wieku (10 samorządowych i 5 działających na zlecenie samorządu),
- kolejne 16 domów pomocy społecznej posiadało miejsca pobytu tylko dla osób przewlekle somatycznie chorych, w których również mogą znaleźć całodobową opiekę osoby nie mogące samodzielnie funkcjonować ze względu na wiek (9 samorządowych i 7 działających na zlecenie samorządu),

Domy Pomocy Społecznej

15

- 6 samorządowych domów pomocy społecznej łączyło miejsca dla seniorów z tymi dla osób przewlekle somatycznie chorych,
- a np. w dwóch samorządowych domach były jednocześnie miejsca dla osób starszych i psychicznie chorych.

Warto wiedzieć, że domy pomocy społecznej mogą być różnej wielkości – małe, kameralne i całkiem duże. W Małopolsce istnieją domy dla osób starszych, w których mieszka tylko 10 czy 20 mieszkańców (na przykład w Domu Pomocy Społecznej w Sękowej i Domu Pomocy Społecznej w Porąbce Uszewskiej), ale także domy duże, w których mieszka aż 98 seniorów (np. Dom Pomocy Społecznej w Nowym Sączu przy ul. E. Plater 20).

Nieco inaczej sytuacja wygląda w przypadku domów o łączonych profilach czy domów dla osób przewlekle somatycznie chorych. Te domy częściej przeznaczone są dla znacznie większej liczby mieszkańców. Jako przykład może posłużyć krakowski Dom Pomocy Społecznej im. Ludwika i Anny Helclów (dla osób przewlekle somatycznie chorych), w którym liczba statutowych miejsc wynosi aż 374 czy Dom Pomocy Społecznej w Batowicach (dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych), który ma 138 miejsc.

W nowo powstających domach pomocy społecznej liczba miejsc nie może być większa niż 100.

Coraz więcej małopolskich domów pomocy społecznej ma swoje strony internetowe, dzięki którym można się dowiedzieć, co proponują, jakie są warunki pobytu, a dzięki zamieszczanym zdjęciom można nawet taki dom obejrzyć.

Poniżej prezentujemy wybrane adresy stron internetowych małopolskich domów pomocy społecznej:

Domy dla osób w podeszłym wieku:

- Dom Pomocy Społecznej „Pod Dębami” w Krakowie: www.dps-krakow.webpark.pl
- Dom Pomocy Społecznej w Łętowni: republika.pl/dpsroman
- Dom Pomocy Społecznej w Wadowicach przy ul. Parkowej 1: www.dpswadowice.prv.pl

Domy dla osób przewlekle somatycznie chorych:

- Dom Pomocy Społecznej w Tarnowie przy ul. Szpitalnej 53: www.dps.okay.pl
- „Dom Pogodnej Jesieni” w Zakliczynie: www.samarytanie.org.pl/dpj.html
- Dom Pomocy Społecznej im. L. i A. Helclów w Krakowie: www.helcle.republika.pl/

16

w trosce o seniorów

? Jakim wymogom podlegają domy pomocy społecznej czyli tzw. „STANDARDY” podstawowych usług

Choć opisywane domy spełniają nieco inne role w zależności od różnych potrzeb zamieszkujących w nich osób, to zgodnie z prawem wszystkie one muszą w określony sposób świadczyć usługi w zakresie potrzeb bytowych, opiekuńczych i wspomagających. Normy te, zwane „standardami”, dotyczą przede wszystkim:

1. budynku, w tym pomieszczeń mieszkalnych i innych pomieszczeń domu
2. wyżywienia i organizacji posiłków
3. zapewnienia odzieży, obuwia oraz właściwej higieny
4. usług opiekuńczych i usług wspomagających.

Warto podkreślić, że z 87 domów pomocy społecznej (wszystkie typy razem) funkcjonujących w Małopolsce na koniec roku 2007 – 35 placówek spełniało wymagane standardy w 100%. Braki pełnych standardów w pozostałych domach spowodowane były głównie zbyt dużym „zagęszczeniem” mieszkańców i zbyt małymi powierzchniami pokoi oraz nieposiadaniem wskaźnika zatrudnienia pracowników zespołu terapeutyczno - opiekuńczego, określonego dla poszczególnych typów domów. Wśród 15 domów przeznaczonych tylko dla osób w podeszłym wieku 6 spełnia całkowicie wymagane normy, a z 16 domów przeznaczonych dla przewlekle somatycznie chorych standardy osiągnęło już 7 placówek.

Domy pomocy społecznej spełniające standard podstawowych usług otrzymują od wojewody bezterminowe zezwolenie na działalność. Pozostałe domy działają na podstawie zezwolenia warunkowego (terminowego) i zobowiązane zostały do działań w kierunku osiągnięcia obowiązujących norm. Początkowo domy miały osiągnąć zakładany poziom, do końca 2006 r. Jednak ze względu na dużą liczbę domów w Polsce, które nie uzyskały zadowalającej oceny poziomu świadczonych usług, termin ten został przesunięty do końca 2010 r.

Ad 1/**Standardy związane z budynkiem, pomieszczeniami mieszkalnymi i innymi pomieszczeniami domu**

- **bariery architektoniczne** – budynek domu pomocy społecznej oraz jego otoczenie powinny być przyjazne dla osób niepełnosprawnych to znaczy zniesione powinny być tak zwane „bariery architektoniczne”. Oznacza to ułatwiony dostęp do wszystkich pomieszczeń.

Domy Pomocy Społecznej

17

- **windy** – w budynkach wielokondygnacyjnych musi być winda dostosowana do potrzeb niepełnosprawnych mieszkańców.
- **systemy alarmowe** – budynek powinien być wyposażony w system alarmowy na wypadek pożaru oraz w system przywoływania, podobny jak w szpitalach, aby w sytuacji awaryjnej można było wezwać dyżurującą pielęgniarkę lub opiekunkę.
- **pokoje mieszkańców** – pokoje mieszkalne powinny być maksymalnie trzyosobowe. Tylko w przypadku osób leżących mogą być to pokoje czteroosobowe. W domu powinny się też znajdować pokoje jednoosobowe.
Pokój mieszkalny jednoosobowy powinien mieć powierzchnię nie mniejszą niż 9 m². Z kolei w pokoju wieloosobowym na 1 osobę powinno przypadać minimalnie 6 m². Czyli w przypadku trzyosobowego pokoju powierzchnia minimalna to 18 m², a w przypadku pokoju dwuosobowego – 12 m².
Ponadto pokoje powinny być wyposażone w łóżko lub tapczan, szafę, stół, krzesła, szafkę nocną dla każdego mieszkańca oraz w odpowiednią liczbę gniazdek elektrycznych.
- **dotatkowe pomieszczenia** – dodatkowo dom powinien posiadać jadalnię, pokój dziennego pobytu, pomieszczenia do terapii i rehabilitacji, pomieszczenie pomocnicze do prania i suszenia, kuchenkę, pokój gościnny, gabinet zabiegowo – pielęgniarski oraz „palarnię” dla mieszkańców jeśli wśród nich są osoby palące papierosy.
- **łazienki** – łazienka powinna być przeznaczona dla nie więcej niż pięciu osób, a toaleta dla maksymalnie czterech osób. Wszystkie pomieszczenia sanitarne powinny być przystosowane do potrzeb osób niepełnosprawnych, to znaczy powinny mieć odpowiednie uchwyty, szerokie przejścia, dawać możliwość swobodnego przemieszczania się.

Ad 2/

Standardy związane z wyżywieniem i organizacją posiłków

- **ilość posiłków** – osobom dorosłym dom pomocy społecznej zapewnia co najmniej 3 posiłki dziennie. Mieszkaniec powinien mieć też możliwość otrzymania posiłku dodatkowego. Podstawowe produkty żywnościowe oraz napoje mają być dostępne przez całą dobę.
- **wybór menu** – mieszkaniec powinien mieć zapewnioną możliwość wyboru zestawu posiłku oraz posiłku dietetycznego, zgodnie ze wskazaniem lekarza.
- **pory posiłków** – każdy posiłek jest wydawany przez dwie godziny, a ostatni posiłek nie powinien być podany wcześniej niż o godz. 18.00. Mieszkaniec może spożywać posiłki w pokoju mieszkalnym. W razie potrzeby mieszkaniec powinien być karmiony.

Ad 3/

Standardy związane z zapewnieniem odzieży, obuwia oraz właściwej higieny

- **ubranie** – mieszkaniec nieposiadający własnego ubrania i obuwia oraz możliwości ich zakupu z własnych środków powinien mieć je zapewnione przez dom – odpowiedniego rozmiaru, dostosowane do pory roku, wymieniane w razie potrzeby.

18

w trosce o seniorów

- **środki higieniczne** – gdy mieszkaniec nie może sam sobie zapewnić środków czystości powinien zapewniać je dom. Osobiste środki czystości, przybory toaletowe i inne przedmioty niezbędne do higieny osobistej (mydło, pastę do zębów, szczoteczkę, dla mężczyzny przybory do golenia) oraz środki piorące wydawane są na życzenie mieszkańca. Jeśli istnieje potrzeba mieszkaniec otrzymuje pomoc w utrzymaniu higieny osobistej.
- **ręczniki i pościel** – ręczniki i pościel zmieniane są w razie potrzeby, ręczniki – co najmniej raz na tydzień, pościel – co najmniej raz na dwa tygodnie.
- **sprzątanie pokoi** – pokoje mieszkalne powinny być sprzątane w miarę potrzeby, co najmniej raz dziennie.

Ad 4/

Standardy związane z usługami opiekuńczymi i wspomagającymi

Działania opiekuńcze i działania wspomagające domu pomocy społecznej mają na celu zapewnienie mieszkańcom godnego bytu w placówce. Polegają one w głównej mierze na:

- **wszechstronnej pomocy** – pracownicy domu zobowiązani są udzielać mieszkańcom pomocy w podstawowych czynnościach życiowych, załatwianiu spraw osobistych, ale również działaniach zmierzających do usamodzielnienia mieszkańca, na miarę jego możliwości.
- **wpływie mieszkańców na dotyczące ich decyzje** – dom powinien zapewnić warunki do rozwoju samorządności mieszkańców. W domach pomocy społecznej często powoływane są rady mieszkańców. Bardzo ważne jest, aby mieszkańcy mieli wpływ na ich najbliższe środowisko.
- **praktykach religijnych** – każdy mieszkaniec ma prawo do realizacji swoich potrzeb religijnych (zgodnie z wyznaniem) to znaczy do udziału w mszach świętych i obrzędach religijnych także na terenie domu. W wielu domach są kaplice, gdzie odprawia się msze. Mieszkaniec powinien mieć także możliwość kontaktu z kapłanem oraz udziału w praktykach religijnych poza domem pomocy społecznej.
- **kontaktach z ludźmi** – tak zwane działania wspomagające domu pomocy społecznej polegać powinny także na pomocy w nawiązywaniu, utrzymywaniu i rozwijaniu kontaktów mieszkańców z rodziną, znajomymi oraz innymi mieszkańcami. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, iż domy pozostają otwarte na współpracę ze środowiskiem np. szkołami, przedszkolami, placówkami opiekuńczo - wychowawczymi. Najmłodsze dzieci często przychodzą z przedstawieniami. Z kolei młodzież organizuje okolicznościowe imprezy, wieczornice i przedstawienia z okazji świąt, wspólne kolędowanie, wyjścia do parku na spacer.
- **organizowaniu czasu wolnego** – dom powinien także zapewnić warunki do podnoszenia sprawności i aktywności mieszkańców. Powinien zachęcać ich do pełnego korzystania z oferty kulturalnej placówki, organizować „terapię zajęciową” w specjalnie stworzonych do tego celu pracowniach. W domach pomocy społecznej najczęściej

Domy Pomocy Społecznej

19

istnieją pracownie muzyczne, plastyczne, stolarskie, rzeźbiarskie, tkackie, haftu i makramy, wokalne, gospodarstwa domowego, pracy w ogrodzie, a także inne zależnie od możliwości lokalowych oraz zainteresowań mieszkańców. Racjonalne spędzanie wolnego czasu to najlepsza forma terapii. Jednocześnie jest to sposób przeciwdziałania rezygnacji i zubożeniu. Aktywny senior, mający poczucie przydatności, mimo wieku i często nie najlepszego stanu zdrowia z reguły odznacza się dużo lepszą kondycją psychiczną i fizyczną.

Dom pomocy społecznej jest też odpowiedzialny za organizację świąt, uroczystości okazjonalnych oraz umożliwienie udziału w imprezach kulturalnych takich jak: wyjścia do kina, teatru, muzeum czy na wystawę sztuki. Organizowane powinny być wycieczki turystyczne, zajęcia rekreacyjne – spacer, ogniska, zabawy taneczne, gimnastyka.

W niektórych jednostkach rozwinęła się działalność sportowa – mieszkańcy uczestniczą w różnorodnych zawodach sportowych takich jak: Olimpiady Specjalne, Międzynarodowe Spotkania Przyjaciół, Festyny Sportowe. W innych mieszkańcy realizują się w działalności teatralno - muzycznej. W dużej mierze działalność aktywizująca zależy od woli samych mieszkańców, którzy mają możliwość dokonywania, wspólnie z pracownikami domu, wyboru takiej działalności.

- **dostęp do książek i czasopism** – każdy mieszkaniec powinien mieć możliwość korzystania z biblioteki oraz dostęp do prasy codziennej.

Dom pomocy społecznej zobowiązany jest też do zapewnienia miłej atmosfery podczas pobytu, życzliwego podejścia do wszystkich problemów jakie zgłaszają mieszkańcy i umożliwienia rozwoju każdej osobie przebywającej w placówce.

Choć jest to wymóg nie podlegający łatwej ocenie, to jednak podczas kontroli osoby nadzorujące pracę placówki mają na ten aspekt jej pracy bacznie.

? Kto może zostać mieszkańcem domu pomocy społecznej

Każdemu mieszkańcowi Małopolski

- wymagającemu opieki przez całą dobę, nie mogącemu samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu z powodu:
 - wieku
 - choroby
 - niepełnosprawności,

20

w trosce o seniorów

- któremu gmina (ośrodek pomocy społecznej) nie może zapewnić wsparcia w formie domowych usług opiekuńczych
przysługuje prawo do zamieszkania w domu pomocy społecznej.

! Osoba, która wymaga wzmożonej opieki medycznej (której nie można zapewnić w domu pomocy społecznej) kierowana jest do zakładu opiekuńczo – leczniczego lub do placówki pielęgnacyjno – opiekuńczej.

? Jak zostać mieszkańcem domu pomocy społecznej

I ETAP

Aby zostać mieszkańcem domu pomocy społecznej osoba ubiegająca się o skierowanie (przyszły mieszkaniec), lub za jego zgodą inna osoba, powinien:

- **złożyć pisemny wniosek** o skierowanie do domu pomocy społecznej. Wniosek składamy w „naszym” Ośrodku Pomocy Społecznej tj. ośrodkiem właściwym ze względu na nasze miejsce zamieszkania (ewentualnie aktualnego pobytu).

W każdej gminie funkcjonuje ośrodek pomocy społecznej.
W województwie małopolskim mamy 182 gminy i tyle samo ośrodków pomocy społecznej.

- do wniosku należy **dołączyć dokument mówiący o wysokości dochodu** – to znaczy kopię decyzji organu emerytalno – rentowego (czyli ZUS lub KRUS) ustalającego wysokość renty lub emerytury. Osoby, które utrzymują się z zasiłku stałego powinny przedłożyć kopię decyzji o przyznaniu tego świadczenia.
- do wniosku należy też dołączyć **pisemną zgodę na ponoszenie opłat za pobyt w domu.**
- oraz **pisemną zgodę na potrącanie z naszego dochodu opłaty należnej za pobyt w domu.**

II ETAP

Dodatkowo Ośrodek Pomocy Społecznej zobowiązany jest do:

- wizyty w domu osoby ubiegającej się o miejsce czyli dokonania **rodzinnego wywiadu środowiskowego**, przeprowadzanego przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej. Wywiad taki przeprowadzany jest również w rodzinie osoby starającej się o miejsce.

Dokumenty, o których mowa powyżej kompletuje ośrodek pomocy społecznej.

Domy Pomocy Społecznej

21

W nagłych wypadkach wynikających ze zdarzeń losowych skierowanie i umieszczenie w domu pomocy społecznej może nastąpić poza kolejnością bez przedłożenia dokumentów.

III ETAP

Ostatni etap procedury to wydanie dwóch decyzji administracyjnych:

1. decyzji „o skierowaniu do domu”
2. decyzji „o umieszczeniu w domu”

Decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i zarazem decyzję **ustalającą opłatę** za pobyt w domu (na podstawie oceny indywidualnej sytuacji osoby ubiegającej się o miejsce) wydaje gmina, która kieruje. W praktyce jest to kierownik/dyrektor ośrodka pomocy społecznej, działający z upoważnienia wójta, burmistrza lub prezydenta.

Osobę kieruje się do domu odpowiedniego typu, zlokalizowanego jak najbliżej miejsca zamieszkania.

Natomiast **decyzję o umieszczeniu** w domu pomocy społecznej wydaje powiat czyli starosta powiatu prowadzącego dom pomocy społecznej (*przypominamy, że w Małopolsce większość domów pomocy społecznej prowadzi powiat*), na podstawie w/w dokumentów przekazanych przez ośrodek pomocy społecznej powiatowemu centrum pomocy rodzinie. W przypadku Krakowa, Tarnowa i Nowego Sącza (powiaty grodzkie) obie decyzje wydaje prezydent miasta, a dokumenty nie są przekazywane pomiędzy instytucjami – wszystko załatwiają Miejskie Ośrodki Pomocy Społecznej.

Następnie dyrektor domu pomocy społecznej, do którego osoba została skierowana zawiadamia ją pisemnie o **terminie przyjęcia** do domu.

W razie braku miejsc w domu pomocy społecznej powiadamia się osobę ubiegającą się o wpisaniu jej na listę oczekujących i przewidywanym czasie oczekiwania na miejsce.

**Liczba oczekujących na miejsce domu pomocy społecznej w całej Małopolsce na koniec 2006 r. wynosiła:
w domach dla osób w podeszłym wieku – 69 osób
w domach dla osób przewlekle somatycznie chorych – 195 osób**

? Jaka jest odpłatność za pobyt

Pobyt w domu pomocy społecznej jest odpłatny. Ale o tym ile zapłaci konkretna osoba decydują zasadniczo dwa elementy.

Pierwszy z nich to wysokość faktycznych kosztów, jakie dany dom pomocy społecznej ponosi w związku z obsługą jednego swojego mieszkańca czyli tzw. **koszt jednego miejsca** („średni miesięczny koszt utrzymania”). Wiadomo, że każdy z nas, niezależnie od tego gdzie mieszka ma codziennie jakieś wydatki związane z kupnem żywności, zapłatą za prąd, wodę, czynsz itd. Podobne koszty ponosi też dom pomocy społecznej.

Drugi z elementów, decydujący o tym ile trzeba zapłacić za pobyt, to ustawa o pomocy społecznej. Ustawa ta zakłada, że niezależnie od tego, jak drogi jest koszt jednego miejsca, mieszkańiec nie płaci więcej niż 70% otrzymywanego przez siebie świadczenia czyli swojego dochodu (to znaczy renty, emerytury lub zasiłku stałego netto).

Miesięczny koszt jednego miejsca w danym domu pomocy społecznej ustalany jest corocznie przez władze samorządu, który prowadzi dom (lub zleca jego prowadzenie – *pisaliśmy o tym powyżej*). W Małopolsce, w związku z tym, iż większość domów jest powiatowych, koszt miejsca ustala starosta (w przypadku Krakowa, Nowego Sącza i Tarnowa – prezydent miasta). Obowiązujący koszt miejsca w danym domu pomocy społecznej na bieżący rok starosta lub prezydent ogłaszają w tzw. Wojewódzkim Dzienniku Urzędowym i muszą to zrobić nie później niż do 31 marca każdego roku. By zorientować się ile kosztuje miesięczny pobyt w domu, który nas interesuje możemy sięgnąć do takiego Dziennika.

Skorzystać z Wojewódzkiego Dziennika Urzędowego można na różne sposoby. Na przykład za pośrednictwem Regionalnego Portalu Internetowego „Wrota Małopolski” – **www.wrotamalopolski.pl**

(w tym celu z bocznego, lewego menu strony należy wybrać z kolejno: „BIP w Małopolsce” → „Małopolski Urząd Wojewódzki” → „Prawo” → „Dzienniki Urzędowe”)

Należy wiedzieć, że poszczególne samorządy publikują te informacje w różnych terminach. Dobrze byłoby więc znać numer danego Dziennika i datę jego publikacji.

Jeśli tego nie wiemy informacji możemy szukać w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim (*numery telefonów podane w rozdziale*), w powiatowym centrum pomocy rodzinie w naszym powiecie lub w ośrodku pomocy społecznej w gminie, w której mieszkamy.

Dziennik Urzędowy można także kupić w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim w Krakowie przy ul. Basztowej 22. Szczegółowe informacje pod numerami telefonów: (012) 39-21-220; (012) 39-21-420

Domy Pomocy Społecznej

23

Miesięczny koszt utrzymania mieszkańca w domach pomocy społecznej (wszystkich profili) na terenie naszego województwa w 2007 roku wahał się od 1595,00 zł do 2790,00 zł. Poniżej prezentujemy przykładowe koszty miejsc w niektórych placówkach.

Koszty utrzymania mieszkańca w wybranych domach pomocy społecznej w Małopolsce w 2007 r.:

DPS w Wadowicach, ul. Parkowa 1 (dla osób w podeszłym wieku): **1 595,00 zł**

DPS w Biskupicach (dla osób w podeszłym wieku): **1 671,88 zł**

DPS w Rzuchowej koło Tarnowa (dla osób w podeszłym wieku): **2 031,18 zł**

DPS w Charsznicy, ul. Młyńska 2 (dla osób w podeszłym wieku): **1 864,00 zł**

DPS w Krakowie, ul. Praska 25 (dla osób w podeszłym wieku): **1 670,00 zł**

DPS w Krakowie, ul. Helclów 2 (dla osób przewlekle chorych): **2 100,00 zł**

DPS w Nowym Sączu, ul. E. Plater 20 (dla osób w podeszłym wieku): **2 039,56 zł**

1. Obowiązek opłacenia pobytu w domu pomocy społecznej ciąży w pierwszej kolejności na mieszkańcu domu.
2. Jeżeli nie jest on w stanie pokryć całej kwoty (wysokość renty, emerytury nie pozwala na to – a tak bywa najczęściej) zobowiązanie to przechodzi na rodzinę).
3. Jeśli i rodzina nie jest w stanie wraz z mieszkańcem pokryć kosztu pobytu, zobowiązanie przejmuje gmina.
4. Opłatę za pobyt w domu pomocy społecznej mogą wносить dobrowolnie także osoby nie wymienione powyżej.

Ad 1/

Obowiązek opłacenia pobytu w domu pomocy społecznej w pierwszej kolejności ciąży na **mieszkańcu** domu.

Mieszkaniec nie zapłaci jednak więcej niż 70% swojego dochodu.

Przykład:

koszt tzw. „miejsca” – 2000,00 zł.

Pan Jan, który dostaje „na rękę” emeryturę w wysokości 1500,00 zł za pobyt w domu pomocy społecznej będzie musiał zapłacić nie więcej niż 70% tej kwoty to znaczy, co najwyżej 1050,00 zł, pomimo, że miesięczny koszt tzw. „miejsca” będzie wynosił 2000,00 zł.

Kto dopłaci resztę?

24

w trosce o seniorów

Ad 2/

Osoby zobowiązane w drugiej kolejności do płacenia za pobyt w domu pomocy społecznej (jak pisaliśmy powyżej) to **rodzina** czyli małżonek oraz tak zwani „zstępni” (a „zstępni” to dzieci i wnuki). Przy czym dopłacą oni, o ile pozwoli na to ich sytuacja finansowa.

W wypadku, gdy członek rodziny jest osobą samotną odpłatność jest wnoszona, tylko wtedy, jeżeli jego miesięczny dochód jest wyższy niż 250% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej czyli powyżej 1192,50 zł. Dochód ten musi być jednak wyższy o tyle, by po dokonaniu opłaty nie pozostało mniej niż owe 1192,50 zł.

W wypadku, gdy członek rodziny jest osobą żyjącą w rodzinie odpłatność jest wnoszona, tylko wtedy, jeżeli posiadany dochód na osobę w tej rodzinie jest wyższy niż 250% kryterium dochodowego na osobę w rodzinie czyli powyżej 877,50 zł. Dochód ten musi być jednak wyższy o tyle by po dokonaniu opłaty nie pozostało mniej niż owe 877,50 zł.

* stan prawny w XII 2007 r.

Przykład 1:

Załóżmy, że Pan Jan mieszkał dotychczas tylko z żoną – Ewą. Po zamieszkaniu Pana Jana w domu pomocy społecznej jego żona w świetle przepisów traktowana jest jako osoba samotnie gospodarująca (o ile samotnie zamieszkuje). Tak więc, mogłaby dopłacić do kosztów pobytu męża w domu pomocy społecznej pod warunkiem, że jej dochód netto będzie wyższy niż kwota 1192,50 zł. Ponieważ Pani Ewa otrzymuje rentę w wysokości 700,00 zł, w związku z czym, z mocy ustawy o pomocy społecznej jest zwolniona z konieczności dopłaty.

Przykład 2:

Może być też tak, że Jan i Ewa mają dwoje, oddzielnie zamieszkujących, dorosłych już dzieci (np. córkę i syna), przy czym jedno z nich ma swoją własną rodzinę. Dzieci, jako „zstępni” są zobowiązani do opłaty za pobyt Jana w domu pomocy społecznej. Oczywiście warunkiem jest wysokość dochodu tych dzieci. Córka, która ma swoją rodzinę, będzie zobowiązana do opłaty, jeżeli dochód w jej rodzinie będzie wyższy niż 877,50 zł na osobę. Dla syna Pana Jana, który jest kawalerem i osobą samotnie gospodarującą, graniczny próg dochodu jest ten sam, jaki dotyczył Pani Ewy to znaczy 1192,50 zł.

Przyjeliśmy w powyżej omawianym przykładzie, że za pobyt w domu pomocy, Pan Jan sam płaci ze swej emerytury kwotę 1050,00 zł, załóżmy, że zobowiązana rodzina, na przykład tylko córka dopłaca 250,00 zł (bo tyle wychodzi z wyliczenia i jest możliwe do zapłacenia).

Kto dopłaci ciagle brakującą resztę do 2000,00 zł?

Domy Pomocy Społecznej

25

Ad 3/

Gmina kierująca do domu pomocy społecznej wnosi opłatę w wysokości różnicy między średnim miesięcznym kosztem utrzymania w domu pomocy społecznej, a opłatami wnoszonymi przez mieszkańca domu i jego rodzinę.

Przykład:

Ostatnia w kolejności do ponoszenia opłat jest gmina, która kieruje Pana Jana do domu pomocy społecznej i to gmina dopłaci brakujące 700,00 zł. do 2000,00 zł kosztu miejsca.

**Może być jednak i tak, że nikt z rodziny nie będzie w stanie dopłacić do kosztów pobytu Pana Jana w domu pomocy społecznej i wtedy całą pozostałą kwotę w wysokości 950,00 zł dopłaci właśnie gmina.*

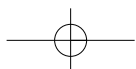
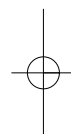
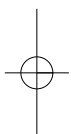
Mieszkaniec wnosi opłatę do kasy domu lub na rachunek bankowy domu. Odpłatność za pobyt może być również (za zgodą mieszkańca) potrącana z jego emerytury, renty, zasiłku stałego przez ZUS czy KRUS lub przez ośrodek pomocy społecznej.

Członkowie rodziny zobowiązani do ponoszenia odpłatności, wnoszą opłatę do kasy lub na rachunek bankowy gminy, z której mieszkaniec został skierowany. Z kolei gmina opłatę tę wraz z własną częścią przekazuje na rachunek bankowy właściwego domu pomocy społecznej.

Mieszkaniec domu nie ponosi opłat za okres nieobecności w domu nie przekraczający 21 dni w roku kalendarzowym. Małżonek lub krewni też nie ponoszą opłat za okres nieobecności mieszkańca domu w tym samym wymiarze, ale jedynie wtedy, gdy przebywał on przez ten czas u nich.

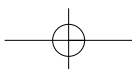
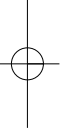
26

w trosce o seniorów

BAZA ADRESOWA

**DOMY POMOCY SPOŁECZNEJ
dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych**

Domy Pomocy Społecznej

29

Domy pomocy społecznej – samorządowe (dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych)

L.p.	Nazwa domu pomocy społecznej	Podmiot prowadzący	Profil*	Liczba miejsc	Adres	Termin obowiązywania zezwolenia
1.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Bocheńskiego	PW/PP	135	Karolina 14d 32-700 Bochnia	bezterminowo
2.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Gorlickiego	PS	125	ul. Michalusa 14 38-300 Gorlice	bezterminowo
3.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Gorlickiego	PW	90	ul. Sienkiewicza 30 38-300 Gorlice	bezterminowo
4.	Dom Pomocy Społecznej im. Seniora Naftowca	Prezydent Miasta Krakowa	PW	95	ul. Kluzeka 6 31-222 Kraków	do 31.12.2010 r.
5.	Dom Pomocy Społecznej	Prezydent Miasta Krakowa	PW	90	ul. Praska 25 31-329 Kraków	do 31.12.2010 r.
6.	Dom Pomocy Społecznej im. Ludwika i Anny Helców	Prezydent Miasta Krakowa	PS	374	ul. Helców 2 31-148 Kraków	do 31.12.2010 r.
7.	Dom Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta	Prezydent Miasta Krakowa	PS	185	ul. Nowaczyńskiego 1 30-320 Kraków	do 31.12.2010 r.
8.	Dom Pomocy Społecznej	Prezydent Miasta Krakowa	PS	64	ul. Radziwiłłowska 8 31-026 Kraków	do 31.12.2010 r.
9.	Dom Pomocy Społecznej	Prezydent Miasta Krakowa	PS	155	ul. Łanowa 39 30-725 Kraków	do 31.12.2010 r.
10.	Dom Pomocy Społecznej im. Antoniego Żychowskiego	Prezydent Miasta Krakowa	PS/MNI	140	ul. Łanowa 43 a 30-725 Kraków	do 31.12.2010 r.

11.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Krakowskiego	PW/PS	100	32-082 Bolechowice Karniowice 10	bezterminowo
12.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Krakowskiego	PW/PS	138	32-088 Batowice 1	do 31.12.2010 r.
13.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Limanowskiego	PS	60	ul. W. Witosa 24/26 34-600 Limanowa	bezterminowo
14.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Miechowskiego	PS/DNI	101	32-210 Książ Wielki Mianocice	do 31.12.2010 r.
15.	Dom Pomocy Społecznej „Dom Kombatanta”	Starosta Powiatu Miechowskiego	PW	46	ul. Szpitalna 1 32-200 Miechów	bezterminowo
16.	Dom Pomocy Społecznej „Biały Potok”	Starosta Powiatu Mysłenickiego	PW/PP	76	32-425 Trzemeśnia 377	do 31.12.2010 r.
17.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Mysłenickiego	PW/PS	81	32-432 Pcim 638	do 31.12.2010 r.
18.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Nowosądeckiego	PP/PS/ DNI	193	33-318 Zbyszyce 12 Filia: 33-395 Klęczany 169	do 31.12.2010 r.
19.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Nowosądeckiego	PS	70	ul. Zielona 20 33-370 Muszyna	do 31.12.2010 r.
20.	Dom Pomocy Społecznej „Smrek”	Starosta Powiatu Nowotarskiego	PW/PS	112	Zaskale 195 34-424 Szafłary Filia: ul. Parkowa 4 34-700 Rabka	do 31.12.2010 r.
21.	Dom Pomocy Społecznej	Prezydent Miasta Nowego Sącza	PS/PP	180	ul. Nawojowska 159 33-300 Nowy Sącz	bezterminowo

Domy Pomocy Społecznej

31

22.	Dom Pomocy Społecznej	Prezydent Miasta Nowego Sącza	PW	98	ul. Emilii Plater 20 33-300 Nowy Sącz	bezterminowo
23.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Olkuskiego	PW/PS	98	ul. Kantego 4 32-300 Olkusz	31.12.2010 r.
24.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Suskiego	PW	57	34-242 Łętownia 353	31.12.2010 r.
25.	Dom Pomocy Społecznej	Prezydent Miasta Tarnowa	PS	192	ul. Szpitalna 53 33-100 Tarnów	31.12.2010 r.
26.	Dom Pomocy Społecznej	Prezydent Miasta Tarnowa	PW	87	ul. Czarna Droga 48 33-101 Tarnów	31.12.2010 r.
27.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Tarnowskiego	PS	80	33-270 Wietrzychowice 9	31.12.2010 r.
28.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Tarnowskiego	PW	30	33-114 Rzuchowa	31.12.2010 r.
29.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Tatrzańskiego	PW/PS	62	ul. Szpitalna 21 34-500 Zakopane	bezterminowo
30.	Dom Pomocy Społecznej	Starosta Powiatu Wadowickiego	PW	92	ul. Parkowa 1 34-100 Wadowice	bezterminowo
31.	Dom Pomocy Społecznej	Wójt Gminy Sękowa	PW	10	38-307 Sękowa 12	31.12.2010 r.

WYJAŚNIENIE SKRÓTÓW:

- PW** – dla osób w podeszłym wieku
PS – dla osób przewlekłe somatycznie chorych
PP – dla osób przewlekłe psychicznie chorych

- DNI** – dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie
MNI – dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie
 *stan w XII 2007 r.

Domy pomocy społecznej – prowadzone na zlecenie samorządu (dla osób w podeszłym wieku i przewlekłe somatycznie chorych)

L.p.	Nazwa domu pomocy społecznej	Podmiot zlecający	Podmiot prowadzący	Profil*	Liczba miejsc	Adres	Termin obowiązywania zezwolenia
1.	Dom Pomocy Społecznej Zgromadzenia Sióstr Służebniczek NMP	Starosta Powiatu Brzeskiego	Zgromadzenie Sióstr Służebniczek NMP Prowincja Tarnowska	PW	20	32-854 Porąbka Uszewska 272	bezterminowo
2.	Dom Pomocy Społecznej „Dom Radosnej Starości” im. Jana Pawła II	Starosta Powiatu Dąbrowskiego	Zgr. Sióstr Benedyktynek Wynagradzających Najśw. Obliczu PNJC z siedzibą w Rzymie	PW	70	33-221 Mędrzechów Kupienin 35	31.12.2010 r.
3.	Dom Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta	Starosta Powiatu Dąbrowskiego	CARITAS Diecezji Tarnowskiej	PS	33	ul. Chmielowskiego 16 33-200 Dąbrowa Tarnow.	bezterminowo
4.	Dom Pomocy Społecznej Sióstr Służebniczek Starowiejskich	Prezydent Miasta Krakowa	Zgromadzenie Sióstr Służebniczek Starowiejskich	PS	50	ul. Podgórki Tynieckie 96 30-375 Kraków	31.12.2010 r.
5.	Dom Pomocy Społecznej im. Św. Antoniego	Prezydent Miasta Krakowa	Prowincja Matki Bożej Anielskiej Zakonu Braci Mniejszych	PS	45	ul. Krowoderska 7 31-141 Kraków	31.12.2010 r.
6.	Dom Pomocy Społecznej „Pod Dębami”	Prezydent Miasta Krakowa	Fundacja „Zdrowie dla Budowlanych”	PW	67	ul. Sołtysovska 13 d 31-589 Kraków	bezterminowo
7.	Dom Opieki „Charsznica”	Starosta Powiatu Miechowskiego	CARITAS Diecezji Kieleckiej	PW	32	ul. Młyńska 2 32-250 Charsznica	31.12.2010 r.
8.	Dom Pomocy Społecznej Dom Spokojnej Starości „BETANIA”	Starosta Powiatu Miechowskiego	Zrzeszenie Wolnych Badaczy Pisma Świętego w Polsce	PS	62	ul. Ks. Skorupki 19 32-200 Miechów	bezterminowo
9.	Dom Pomocy Społecznej im. Bł. Matki Teresy z Kalkuty	Starosta Powiatu Proszowickiego	Parafia Rzymo – Katolicka Św. Stanisława bpa	PS	30	32-109 Pałecznicza Pieczonogi 54	bezterminowo
10.	Dom Pomocy Społecznej „Dom Pogodnej Jesieni”	Starosta Powiatu Tarnowskiego	Zgromadzenie Sióstr Św. Józefa Prowincja Tarnowska	PS	45	ul. Św. Józefa 9 33-170 Tuchów	bezterminowo
11.	Dom Pomocy Społecznej „Dom Pogodnej Jesieni”	Starosta Powiatu Tarnowskiego	Samarytańskie Towarzystwo im. Jana Pawła II	PS	50	ul. Grabina 11 32-840 Zakliczyn	bezterminowo
12.	Dom Pomocy Społecznej „Dom Słonecznej Jesieni”	Starosta Powiatu Wielickiego	CARITAS Archidiecezji Krakowskiej	PW	80	32-020 Wieliczka Biskupice 5	31.12.2010 r.

WYJAŚNIENIE SKRÓTÓW:

PW – dla osób w podeszłym wieku

PS – dla osób przewlekłe somatycznie chorych

PP – dla osób przewlekłe psychicznie chorych

DNI – dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie

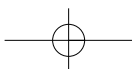
MNI – dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie

*Zezwolenie „bezterminowe” oznacza, że dany dom osiągnął standard w 100%.

*stan w XII 2007 r.

**PLACÓWKI ZAPEWNIĄJĄCE
CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ
OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM
PRZEWLEKLE CHORYM
LUB OSOBOM
W PODESZŁYM WIEKU**

II. PLACÓWKI ZAPEWNIAJĄCE CAŁODOBOWĄ OPIEKĘ OSOBOM NIEPEŁNOSPRAWNYM, PRZEWLEKLE CHORYM LUB OSOBOM W PODESZŁYM WIEKU

! Rozdział dotyczy placówek prywatnych i prowadzonych w oparciu o działalność statutową, funkcjonujących na zasadach wolnorynkowych.

? Kto może prowadzić taką placówkę

Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku mogą być prowadzone:

- jako działalność gospodarcza przez osoby fizyczne (prywatne) **czyli firmy działające w celu uzyskania zysku**
- jako działalność statutowa przez:
 - Kościół Katolicki, inne kościoły
 - związki wyznaniowe,
 - organizacje społeczne,
 - fundacje i stowarzyszenia.

czyli organizacje non profit działające bez zamiaru osiągnięcia zysku.

Osoba, która będzie kierowała placówką musi przedstawić zaświadczenie z Krajowego Rejestru Karnego o niekaralności.

Każdy z w/w podmiotów może prowadzić taką placówkę jedynie po uzyskaniu zezwolenia wojewody.

Wszelkie placówki opieki całodobowej (tak jak opisane wcześniej domy pomocy społecznej) mogą być prowadzone jedynie po uzyskaniu takiego zezwolenia!

PLACÓWKA NIE POSIADAJĄCA ZEZWOLENIA WOJEWODY DZIAŁA NIELEGALNIE!

Procedura uzyskania takiego zezwolenia jest w uproszczeniu następująca:

- podmiot zgłasza chęć prowadzenia opisywanej działalności do wojewody (wniosek),
- do wniosku w/w podmiot musi dołączyć między innymi: koncepcję prowadzenia placówki, dokumenty potwierdzające własność nieruchomości, w której mieścić się będzie placówka, informację o sposobie finansowania placówki,

36

w trosce o seniorów

- dalej następuje wizytacja placówki w celu sprawdzenia oferowanych standardów opieki. Wizytacja przeprowadzana jest przez pracowników Wydziału Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego,
- w przypadku pozytywnej oceny wydane zostaje pozwolenie na działalność.

Wojewoda prowadzi rejestr takich placówek.

REJESTR JEST JAWNY.

**PLACÓWKA, KTÓRA NIE FIGURUJE W REJESTRZE WOJEWODY
NIE POSIADA STOSOWNEGO ZEZWOLENIA.**

Z aktualnymi księgami rejestrowymi można zapoznać się w Wydziale Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego – Kraków,
ul. Basztowa 22, V piętro

**Kto bez zezwolenia prowadzi tego typu placówki, zgodnie z art. 130,
ust.2 ustawy o pomocy społecznej podlega karze pieniężnej
w wysokości 10 000 zł**

? Jakie przepisy regulują działalność takich placówek

Dla dociekliwych...

„Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku” działają w oparciu o następujące przepisy:

- Ustawa z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dziennik Ustaw Nr 64, pozycja 593 z późniejszymi zmianami)
znajdziemy w niej między innymi:
 - podmioty uprawnione do prowadzenia takich placówek
 - podstawy wydawania zezwoleń na prowadzenie placówki
 - normy jakie ma obowiązek spełniać placówka czyli tzw. „standardy” opieki
 - kary za prowadzenie placówki bez zezwolenia
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2005 roku w sprawie wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę (Dziennik Ustaw Nr 86, pozycja 739)
znajdziemy w nim między innymi:
 - tryb postępowania w sprawach wydawania i cofania zezwoleń
 - wzór wniosku o zezwolenie

Placówki Opieki Całodobowej

37

- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 28 kwietnia 2005 roku w sprawie wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie w ramach działalności statutowej placówki zapewniającej całodobową opiekę (Dziennik Ustaw Nr 86, pozycja 740)
znajdziemy w nim między innymi:
 - tryb postępowania w sprawach wydawania i cofania zezwoleń
 - wzór wniosku o zezwolenie
- Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 roku w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dziennik Ustaw Nr 61, pozycja 543)
znajdziemy w nim między innymi:
 - sposób przeprowadzania kontroli, rodzaje kontroli
 - kto jest upoważniony do przeprowadzania kontroli

**Najprostszym sposobem zapoznania się z pełnymi tekstami
w/w przepisów jest skorzystanie z internetu np:**

1/ strony internetowej Sejmu RP (Internetowy System Aktów Prawnych)
<http://isip.sejm.gov.pl/prawo/index.html>

2/ Systemu LEX (Polski Serwer Prawa)
<http://www.lex.com/> (Dzienniki Ustaw)

? Jak wygląda nadzór i kontrola nad takimi placówkami

Na podstawie artykułu 22 pkt 10 ustawy o pomocy społecznej **wojewoda** ma możliwość kontroli placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekłe chorym lub osobom w podeszłym wieku. Kontrola ta ma za zadanie sprawdzenie warunków socjalno - bytowych i przestrzegania praw mieszkańców.

**Zasady kontroli tych placówek przez wojewodę są takie same
jak dla domów pomocy społecznej, opisanych w rozdziale I.**

Oznacza to, że inspektorzy Wydziału Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w ramach swoich obowiązków planują stosowne kontrole, a następnie przeprowadzają je i dokumentują.

38

w trosce o seniorów

Przepisy mówią o czterech rodzajach kontroli dokonywanych przez służby wojewody:

- kontrolach kompleksowych
- kontrolach problemowych
- kontrolach doraźnych
- kontrolach sprawdzających

Kontrole kompleksowe obejmują całość funkcjonowania placówki. Kontrolę kompleksową służby wojewody mają obowiązek przeprowadzać w każdej tego typu placówce w województwie nie rzadziej niż raz na 3 lata.

Kontrole problemowe dotyczą wybranych obszarów funkcjonowania placówek i są przeprowadzane według specjalnego planu kontroli przygotowywanego przez pracowników Urzędu Wojewódzkiego.

Kontrole doraźne przeprowadza się natomiast w celu zbadania nieprawidłowości, sprawdzenia poprawności organizacji placówki w określonym zakresie.

Podstawą kontroli doraźnej mogą być informacje dotyczące nieprawidłowości w danej placówce docierające do służb wojewody.

Kontrola doraźna może być przeprowadzona w każdym czasie i nie trzeba o niej powiadamiać wcześniej podmiotu prowadzącego placówkę. Kontrola taka może też być przeprowadzona o różnych porach, bez obecności kierownika placówki, a jedynie w obecności pracownika znajdującego się w tym czasie na terenie placówki.

W szczególnych przypadkach kontrola może odbyć się na wniosek mieszkańca lub członka jego rodziny.

Kontrole sprawdzające przeprowadza się natomiast po to, by zbadać jak wypełnione są zalecenia wcześniejszych kontroli, jeśli wykryto nieprawidłowości i zostały sformułowane zalecenia pokontrolne.

Jeśli kontrola wykazała nieprawidłowości w placówce i nie zostały one usunięte w zalecany sposób w wyznaczonym terminie wojewoda może cofnąć zezwolenie na prowadzenie placówki – tzw. cofnięcie zezwolenia urzędu.

Placówki Opieki Całodobowej

39

Szczegółowych informacji na temat „placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku” należy szukać:

- na stronie internetowej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego:
www.malopolska.uw.gov.pl
- osobiście w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim – Wydział Polityki Społecznej
ul. Basztowa 22 w Krakowie, V piętro
- telefonicznie w Urzędzie Wojewódzkim, pod krakowskimi numerami telefonów:
 - (012) 39-21-591; (012) 39-21-941; (012) 39-21-571; (012) 39-21-569;
 - (012) 39-21-570

Tam też można zgłaszać zaobserwowane nieprawidłowości w placówkach.

? **Jakie placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku mamy w Małopolsce**

Na terenie województwa małopolskiego na koniec roku 2007 działało:

- 18 „placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku”, w tym:
 - 11 placówek funkcjonujących w oparciu o tzw. działalność gospodarczą
 - 7 placówek funkcjonujących w oparciu o tzw. działalność statutową, prowadzonych głównie przez podmioty kościelne.

! aktualna baza „placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku”, figurujących w rejestrze wojewody małopolskiego, w podziale na: 1/ Placówki funkcjonujące w oparciu o działalność gospodarczą 2/ Placówki funkcjonujące w oparciu o działalność statutową, znajduje się na końcu rozdziału.

Przykład:

Placówki funkcjonujące w oparciu o działalność gospodarczą:

Nazwa: Pensjonat dla Osób Starszych „OPIEKA” w Alwerni

Podmiot prowadzący: Edyta Mrowiec

Podmiot kontrolujący placówkę: służby wojewody

Nazwa: Dom Opieki „SALVEO”

Podmiot prowadzący: Zakład Usług Pielęgniarskich, Położniczych i Opiekuńczych „Salveo”

Podmiot kontrolujący placówkę: służby wojewody

Placówki funkcjonujące w oparciu o działalność statutową:**Nazwa:** Dom Opieki im. Bł. Siostry Bernardyny w Zakopanem**Podmiot prowadzący:** Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Albertynek
Posługujących Ubogim**Podmiot sprawujący bezpośredni nadzór na placówką:** władze zwierzchnie podmiotu prowadzącego**Podmiot kontrolujący placówkę:** służby wojewody**Nazwa:** Dom Emerytów w Tarnowie**Podmiot prowadzący:** Rzymsko – Katolicka Diecezja Tarnowska**Podmiot sprawujący bezpośredni nadzór na placówką:** władze zwierzchnie podmiotu prowadzącego**Podmiot kontrolujący placówkę:** służby wojewody

Placówki zapewniające całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku z reguły są mniejsze niż domy pomocy społecznej opisywane w rozdziale I. W Małopolsce prywatne placówki opiekują się od 10 do 60 osobami, a w placówki działające w oparciu o działalność statutową od 20 do 50 mieszkańcami.

Prywatne placówki często działają pod różnorodnymi nazwami własnymi np. „Eden”, „Serdeczna Troska”, „Słoneczna Przystań”. Placówki „statutowe” prowadzone przez podmioty kościelne i organizacje społeczne (tak jak samorządowe domy pomocy społecznej opisywane w rozdziale I) znacznie rzadziej funkcjonują pod takimi szyldami, chociaż nie jest to ścisłą regułą.

? Jakim wymogom podlegają takie placówki, czyli tzw. „STANDARDY” podstawowych usług

Artykuł 68 ustawy o pomocy społecznej określa szczegółowe standardy, jakie musi spełniać „placówka zapewniająca całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku” (niezależnie od tego czy jest ona prowadzona przez osobę prywatną czy organizację społeczną nie działającą w celu osiągnięcia zysku).

Opieka w takiej placówce polega na świadczeniu przez całą dobę **usług opiekuńczych** zapewniających:

- pomoc w czynnościach życia codziennego,
- opiekę higieniczną i pielęgnację w czasie choroby,
- niezbędną pomoc w załatwianiu spraw osobistych,
- kontakty mieszkańca z otoczeniem.

Placówki Opieki Całodobowej

41

usług bytowych zapewniających:

- miejsce pobytu,
- wyżywienie,
- utrzymanie czystości.

W ramach świadczonych przez placówkę *usług opiekuńczych* powinna ona zapewniać:

- codzienną pomoc, w tym jeśli istnieje taka potrzeba pomoc w ubieraniu się, myciu i kąpaniu, jedzeniu,
- organizację wolnego czasu mieszkańców,
- pomoc w zakupie odzieży i obuwia,

W ramach świadczonych przez placówkę *usług bytowych* miejsce pobytu powinno spełniać następujące warunki:

- budynek i jego otoczenie – bez barier architektonicznych,
- w budynkach wielokondygnacyjnych, w których nie ma wind pokoje mieszkalne powinny znajdować się na parterze,
- pokoje mieszkalne mogą być maksymalnie trzyosobowe (pokój jednoosobowy nie może być mniejszy niż 9 m², w pokoju dwu- i trzyosobowym powierzchnia przypadająca na jedną osobę ma wynosić minimum 6 m²),
- pokoje mieszkalne powinny być wyposażone w łóżko lub tapczan, szafę, stół, krzesła i szafkę nocną dla każdej osoby.

dotatkowo placówka powinna posiadać:

- pokój dziennego pobytu służący jako jadalnia,
- pomieszczenie pomocnicze do prania i suszenia,
- liczba łazienek powinna zapewnić możliwość korzystania z nich przez maksymalnie pięć osób, a w przypadku toalet przez nie więcej niż cztery osoby, łazienki powinny być przystosowane dla potrzeb osób niepełnosprawnych.

ponadto placówka powinna zapewnić:

- co najmniej 3 posiłki dziennie, w tym posiłki dietetyczne, zgodnie ze wskazaniami lekarza,
- przerwę między posiłkami nie krótszą niż 4 godziny, a ostatni posiłek nie później niż o godzinie 18.00,
- dostęp do drobnych posiłków i napojów między posiłkami,
- środki higieny osobistej, środki czystości, niezbędne przybory toaletowe,
- sprzątanie pomieszczeń, w miarę potrzeby, nie rzadziej niż raz dziennie.

Standardy te (choć zbliżone) mają charakter znacznie węższy niż normy przewidziane dla domów pomocy społecznej (opisanych w rozdziale I). Normy te będąc mniej wymagającymi, mogą dać osobom przebywającym w takich placówkach mniejsze możliwości i mniejszą ochronę praw. Osoba podpisująca umowę z taką placówką jednocześnie wyraża zgodę na taki właśnie zakres świadczeń.

W odróżnieniu od domów pomocy społecznej opisywane placówki nie mają obowiązku np.:

- posiadania systemów alarmowych: przeciwpożarowego i systemu przywoływania,
- organizowania terapii zajęciowej dla mieszkańców,
- prowadzenia działań zmierzających do usprawniania i aktywizacji mieszkańców,
- udostępniania biblioteki i prasy codziennej oraz umożliwiania mieszkańcom udziału w imprezach kulturalnych,
- zaspokajania potrzeb religijnych pensjonariuszy, organizowania kontaktów z kapłanem i kaplicy na terenie placówki,
- zapewniania warunków do rozwoju samorządności mieszkańców,
- posiadania pomieszczeń do terapii i rehabilitacji...

Nie oznacza to, że placówki takie nie mogą zapewnić w/w warunków, ale nie jest to od nich wymagane przez prawo!

? Kto i jak może zostać mieszkańcem takiej placówki

Nie ma żadnych ograniczeń administracyjnych w dostępności do takich miejsc opieki. Każdy kto uzna, że jest mu potrzebna taka forma pomocy może zgłosić się do placówki i zostać przez nią przyjętym. Niepotrzebne jest skierowanie czy opinia środowiskowa. Jedyne ograniczenia to:

- istnienie takiej placówki na terenie, który nas interesuje
- dostępność wolnych miejsc w wybranej przez nas placówce,

Placówki Opieki Całodobowej

43

- zasobność naszego portfela, pozwalająca pokryć pełny koszt pobytu w takiej placówce. Należy bowiem pamiętać, iż w odróżnieniu od samorządowych domów pomocy społecznej i domów prowadzonych na zlecenie samorządów (*pisaliśmy o tym w rozdziale I*) gmina nie ma możliwości dopłacania do pobytu mieszkańca w tego typu miejscach.

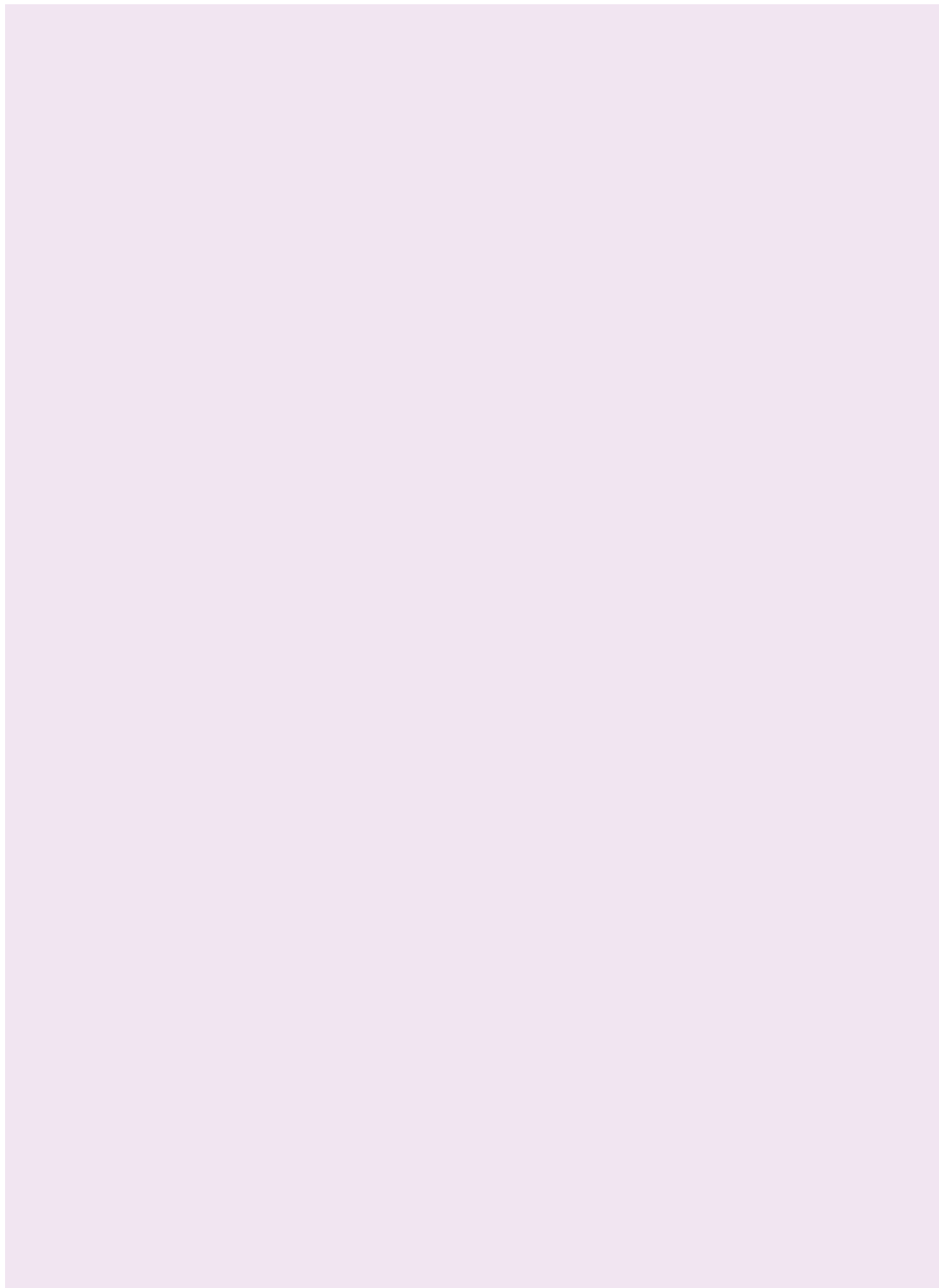
Istotne w wypadku tego typu placówek jest to, że mieszkańcy przebywają w nich nie na podstawie decyzji administracyjnej wydanej przez samorząd, a na podstawie umowy z podmiotem, który prowadzi placówkę.

Teoretycznie by zamieszkać w takim miejscu wystarczy tylko znaleźć odpowiednią placówkę, sprawdzić warunki jakie w niej panują, a następnie podpisać stosowną umowę z podmiotem czy osobą prowadzącą.

? Jaka jest odpłatność za pobyt

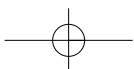
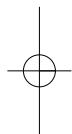
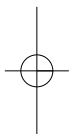
W Małopolsce koszt pobytu w „placówce zapewniającej całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku” na koniec roku 2007 wynosił, zależnie od placówki, od około 2 000,00 do 3 500,00 złotych miesięcznie.

Koszt ten w 100% ponoszony jest przez mieszkańca placówki lub jego rodzinę. Gmina nie ma możliwości stosowania dopłat do tego typu świadczeń.

BAZA ADRESOWA

**PLACÓWKI POSIADAJĄCE ZEZWOLENIE WOJEWODY MAŁOPOLSKIEGO
NA PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI W ZAKRESIE CAŁODOBOWEJ OPIEKI
NAD OSOBAMI NIEPEŁNOSPRAWNYMI, PRZEWLEKLE CHORYMI
LUB OSOBAMI W PODESZŁYM WIEKU**

Placówki Opieki Całodobowej

47

Placówki funkcjonujące w oparciu o działalność gospodarczą

Lp.	Nazwa placówki	Podmiot prowadzący	Adres	Termin obowiązywania zezwolenia
1.	Dom Opieki „EDEN” dla 11 osób w podeszłym wieku	Tomasz Gwizdała	Dulowa, ul. Krakowska 114 32-545 Kamiowice	do 31 grudnia 2010 r.
2.	Dom dla osób starszych „SERDECZNA TROSKA” dla 25 osób w podeszłym wieku	Jolanta Kozak-Miśkowiec	os. Na Skarpie 16 31-519 Kraków	do 31 grudnia 2010 r.
3.	Dom Opieki „SENIOR” dla 24 osób w podeszłym wieku	Firma „Senior” Spółka z o.o.	ul. Bieżanowska 98 c 30-826 Kraków	bezterminowo
4.	Pensjonat dla osób starszych „OPIEKA” dla 16 osób w podeszłym wieku	Edyta Mrowiec	ul. Korycińskiego 8 32-566 Alwernia	do 31 grudnia 2010 r.
5.	Ośrodek Opiekuńczy „EDEN” dla 27 osób w podeszłym wieku	Firma Handlowo – Usługowa „DadaK”	ul. Reymonta 17 32-332 Bukowno	bezterminowo
6.	Rodzinny Dom Opieki w Starych Żukowicach dla 5 osób w podeszłym wieku	Katarzyna Paw	Stare Żukowice 270 e 33-151 Nowa Jastrzębka	do 31 grudnia 2010 r.
7.	Rodzinny Dom Spokojnej Starości w Lisiej Górze dla 4 osób w podeszłym wieku	Barbara Wrona	ul. Rolnicza 37 33-140 Lisia Góra	bezterminowo
8.	Dom Opieki „SALVEO” dla 12 osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i osób w podeszłym wieku	Zakład Usług Pielęgniarskich, Położniczych i Opiekuńczych „Salveo”	ul. Kolonia Stella 9 32-501 Chrzanów	do 31 grudnia 2010 r.
9.	Dom Seniora „SŁONECZNA PRZYSTAŃ” dla 10 osób w podeszłym wieku	Anna Osieka	ul. Jabłoniowa 17 30-444 Libertów	bezterminowo
10.	Dom Seniora „NA WZGÓRZU” dla 60 osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i w podeszłym wieku	Marzena Dubiel	32-444 Głogoczów 805	bezterminowo
11.	Dom Seniora „POD JAWORZYŃKĄ” dla 11 osób w podeszłym wieku	„Helios” Spółka z o.o.	34-736 Lubomierz 298	bezterminowo

*Zezwolenie „bezterminowe” oznacza, że dana placówka osiągnęła standard w 100%.
*stan w XII 2007 r.

Placówki funkcjonujące w oparciu o działalność statutową

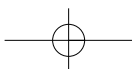
L.p.	Nazwa placówki	Podmiot prowadzący	Adres	Termin obowiązywania zezwolenia
1.	Dom Emerytów dla 50 kobiet w podeszłym wieku	Rzymsko-Katolicka Diecezja Tarnowska	ul. Starodąbrowska 33 33-100 Tarnów	do 31 grudnia 2010 r.
2.	Dom Opieki dla 50 starszych, przewlekle chorych kobiet	Zgromadzenie Sióstr Albertynek Posługujących Ubogim	ul. Woronicza 10 31-409 Kraków	do 31 grudnia 2010 r.
3.	Dom Opieki dla 38 chorych, niepełnosprawnych i osób w podeszłym wieku	Stowarzyszenie Domu Mężczyzn Wymagających Opieki	ul. M. Skłodowskiej - Curie 12 32-500 Chrzanów	do 31 grudnia 2010 r.
4.	Przytulisko św. Brata Alberta dla 42 niepełnosprawnych przewlekle chorych i osób w podeszłym wieku	Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Albertynek Posługujących Ubogim	ul. Dworska 19a, Grywałd 34-450 Krościenko n/Dunajcem	bezterminowo
5.	Dom Opieki im. Bł. Siostry Bernardyny dla 20 niepełnosprawnych przewlekle chorych i osób w podeszłym wieku	Dom Zakonny Zgromadzenia Sióstr Albertynek Posługujących Ubogim	ul. Struga 4 34-500 Zakopane	bezterminowo
6.	Dom im. Św. Franciszka dla 25 osób niepełnosprawnych przewlekle chorych i osób w podeszłym wieku	Zarząd Prowincjonalny Córki Matki Bożej Bolesnej w Oświęcimiu	ul. Środkowa 186 34-405 Białka Tatrzańska	bezterminowo
7.	Dom Opieki „Samaritanin” dla 30 osób w podeszłym wieku	Parafia Rzymsko-Katolicka pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy	33-334 Kamionka Wielka 505	bezterminowo

*Zezwolenie „bezterminowe” oznacza, że dana placówka osiągnęła standard w 100%.

*stan w XII 2007 r.

RODZINNE DOMY POMOCY

III. RODZINNE DOMY POMOCY

! Rozdział dotyczy szczególnego przypadku działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia placówki całodobowej opieki, jakim są rodzinne domy pomocy.

Szczególnym przypadkiem placówki mogącej zapewnić seniorom całodobową pomoc są tak zwane rodzinne domy pomocy. Rodzinne domy pomocy przeznaczone są wyłącznie dla osób starszych tj. osób wymagających stałej opieki z powodu wieku.

Zasady regulujące funkcjonowanie rodzinnych domów pomocy są w praktyce mieszaniną przepisów określających normy funkcjonowania domów pomocy społecznej (np. odpłatność za pobyt) i „placówek całodobowej opieki nad osobami niepełnosprawnymi, przewlekle chorymi lub osobami w podeszłym” wieku, prowadzonymi na zasadzie działalności gospodarczej (np. zasady wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie działalności).

? Kto może prowadzić rodzinny dom pomocy

Rodzinne domy pomocy są prowadzone jako działalność gospodarcza przez osobę fizyczną (prywatną) w miejscu jej zamieszkania (najczęściej we własnym domu). Rodzinny dom pomocy prowadzony jest na podstawie umowy zawieranej pomiędzy osobą prowadzącą taki dom, a kierownikiem ośrodka pomocy społecznej gminy, w której jest on zlokalizowany.

Rodzinny dom pomocy można prowadzić jedynie po uzyskaniu zezwolenia wojewody.

Wszelkie placówki opieki całodobowej (tak samo opisane powyżej domy pomocy społecznej, prywatne placówki opieki i placówki prowadzone w oparciu o tzw. działalność statutową przez organizacje społeczne i podmioty kościelne) **mogą być prowadzone jedynie po uzyskaniu takiego zezwolenia!**

**DOM NIE POSIADAJĄCY ZEZWOLENIA WOJEWODY
DZIAŁA NIELEGALNIE!**

**Wojewoda prowadzi rejestr takich domów.
REJESTR JEST JAWNY**

**DOM, KTÓRY NIE FIGURUJE W REJESTRZE NIE POSIADA
STOSOWNEGO ZEZWOLENIA.**

Z aktualnymi księgami rejestrowymi można zapoznać się w Wydziale Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego – Kraków,
ul. Basztowa 22, V piętro

? Jakie przepisy regulują działalność rodzinnych domów pomocy

Dla dociekliwych...

Rodzinne domy pomocy działają na podstawie:

- Ustawy z 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dziennik Ustaw Nr 64, pozycja 593 z późniejszymi zmianami)
znajdziemy w niej między innymi:
 - podmiot uprawniony do prowadzenia takich placówek
 - przeznaczenie rodzinnych domów pomocy
 - określenie liczby mieszkańców rodzinnych domów pomocy
- Rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 lipca 2005 roku w sprawie rodzinnych domów pomocy (Dziennik Ustaw Nr 153 pozycja 1276)
znajdziemy w nim między innymi:
 - normy jakie ma obowiązek spełniać rodzinny dom pomocy czyli tzw. „standardy” opieki
 - zasady kierowania do rodzinnych domów pomocy
 - zasady odpłatności za pobyt
 - zasady bezpośredniego nadzoru
- Rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 23 marca 2005 roku w sprawie na zoru i kontroli w pomocy społecznej (Dziennik Ustaw Nr 61, pozycja 543)
znajdziemy w nim między innymi:
 - sposób przeprowadzania kontroli, rodzaje kontroli
 - kto jest upoważniony do przeprowadzania kontroli

Najprostszym sposobem zapoznania się z pełnymi tekstami w/w przepisów jest skorzystanie z internetu np:

1/ strony internetowej Sejmu RP (Internetowy System Aktów Prawnych)
<http://isip.sejm.gov.pl/prawo/index.html>

2/ Systemu LEX (Polski Serwer Prawa)
<http://www.lex.com/> (Dzienniki Ustaw)

? Jak wygląda nadzór i kontrola w rodzinnych domach pomocy

Bezpośredni nadzór nad rodzinnym domem pomocy sprawuje **kierownik ośrodka pomocy społecznej gminy**, na terenie której usytuowany jest dom. Kierownik przeprowadza taką kontrolę z upoważnienia wójta (lub burmistrza albo prezydenta).

Kierownik ośrodka pomocy społecznej musi kontrolować rodzinny dom pomocy co najmniej raz na kwartał.

W celu przeprowadzenia rzetelnej kontroli kierownik ośrodka pomocy społecznej ma obowiązek:

- wizytowania domu by zapoznać się z warunkami tam panującymi,
- prowadzenia obserwacji,
- analizowania dokumentów domu w kierunku wykrycia ewentualnych nieprawidłowości,
- zasięgnięcia opinii mieszkańców o poziomie usług świadczonych przez dom, a w razie potrzeby także opinii ich rodzin i opiekunów.

Kontrole takie powinny dotyczyć w szczególności:

- jakości opieki
- warunków mieszkalnych
- współdziałania osoby prowadzącej rodzinny dom pomocy z mieszkańcem i jego rodziną
- realizacji prawa mieszkańców do godności, wolności, intymności i poczucia bezpieczeństwa
- dostosowania opieki do indywidualnych potrzeb każdego z mieszkańców.

Zasady kontroli rodzinnych domów pomocy przez wojewodę są takie same jak dla samorządowych domów pomocy społecznej oraz placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku – opisanych w rozdziałach I i II.

Oznacza to, że inspektorzy Wydziału Polityki Społecznej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego w ramach swoich obowiązków – także w takich placówkach – planują stosowne kontrole, a następnie przeprowadzają je i dokumentują.

Przepisy mówią o czterech rodzajach kontroli dokonywanych przez służby wojewody:

- kontrolach kompleksowych
- kontrolach problemowych
- kontrolach doraźnych
- kontrolach sprawdzających

Kontrole kompleksowe obejmują całość funkcjonowania rodzinnego domu pomocy. Kontrolę kompleksową służby wojewody mają obowiązek przeprowadzać nie rzadziej niż raz na 3 lata.

Kontrole problemowe dotyczą wybranych obszarów funkcjonowania domów i są przeprowadzane według specjalnego planu kontroli przygotowywanego przez pracowników Urzędu Wojewódzkiego.

Kontrole doraźne natomiast przeprowadza się w celu zbadania nieprawidłowości, sprawdzenia poprawności organizacji jednostki.

Podstawą kontroli doraźnej mogą być informacje dotyczące nieprawidłowości w danym domu docierające do służb wojewody.

Kontrola doraźna może być przeprowadzona w każdym czasie i nie trzeba o niej wcześniej powiadamiać. Kontrola taka może też być przeprowadzona o różnych porach, bez obecności osoby prowadzącej dom, a jedynie w obecności pracownika znajdującego się w tym czasie na terenie domu.

W szczególnych przypadkach kontrola może odbyć się na wniosek mieszkańca lub członka jego rodziny.

Rodzinne Domy Pomocy

55

Kontrole sprawdzające przeprowadza się natomiast po to, by zbadać jak wypełnione są zalecenia wcześniejszych kontroli, jeśli wykryto nieprawidłowości i zostały sformułowane zalecenia pokontrolne.

Jeśli kontrola wykazała nieprawidłowości w domu i nie zostały one usunięte w zalecany sposób w wyznaczonym terminie wojewoda może cofnąć zezwolenie na prowadzenie domu – tzw. cofnięcie zezwolenia urzędu.

Szczegółowych informacji na temat rodzinnych domów pomocy należy szukać:

- w urzędzie gminy, w ośrodku pomocy społecznej
- na stronie internetowej Małopolskiego Urzędu Wojewódzkiego: www.malopolska.uw.gov.pl
- osobiście w Małopolskim Urzędzie Wojewódzkim – Wydział Polityki Społecznej ul. Basztowa 22 w Krakowie, V piętro
- telefonicznie w Urzędzie Wojewódzkim, pod krakowskimi numerami telefonów: (012) 39-21-591; (012) 39-21-941; (012) 39-21-571; (012) 39-21-569; (012) 39-21-570

Tam też można zgłaszać zaobserwowane nieprawidłowości w takich domach.

? **Jakie rodzinne domy pomocy mamy w Małopolsce**

Na koniec 2007 roku w Małopolsce nie funkcjonowała jeszcze taka forma opieki stacjonarnej nad osobami starszymi, jaką są rodzinne domy pomocy.

? **Jakim wymogom podlegają rodzinne domy pomocy czyli tzw. „STANDARDY” podstawowych usług**

Podstawową różnicą pomiędzy rodzinnymi domami pomocy, a pozostałymi placówkami opieki jest to, że są one przeznaczone dla bardzo małej liczby mieszkańców – co najmniej 3 i maksymalnie 8 osób.

Pozostałe normy zbliżone są do tych obowiązujących w przypadku (*opisanych powyżej, w rozdziale II*) „placówek zapewniających całodobową opiekę osobom niepełnosprawnym, przewlekle chorym lub osobom w podeszłym wieku”, a mianowicie:

Rodzinny dom pomocy zapewnia przez całą dobę:**1. Usługi bytowe gwarantujące:****• miejsce pobytu:**

- budynek, w którym mieści się dom powinien być pozbawiony tak zwanych barier architektonicznych,
- jeżeli budynek ma wiele pięter, a nie ma w nim windy, pokoje mieszkańców powinny być na parterze,
- pokoje mieszkalne – maksymalnie 3 osobowe – powinny być wyposażone w niezbędne meble dla każdej z osób,
- pokój jednoosobowy nie może być mniejszy niż 9 m², a dwu- i trzyosobowy odpowiednio nie mniejszy niż: 12 m² i 18 m², to znaczy na jednego mieszkańca przypadać musi co najmniej 6 m² powierzchni.
- w domu powinien być pokój dziennego pobytu służący jako jadalnia oraz pomieszczenie pomocnicze służące do prania i suszenia,
- jedna łazienka powinna być przeznaczona dla nie więcej niż 5 mieszkańców, a toaleta dla nie więcej niż 4 osób. Łazienki i toalety powinny posiadać wyposażenie ułatwiające korzystanie z nich osobom mniej sprawnym (specjalne uchwyty itp.)

• wyżywienie:

- rodzinny dom pomocy zapewnia co najmniej 3 posiłki dziennie, w tym posiłki dietetyczne jeśli lekarz takie zalecił. Przerwa pomiędzy posiłkami nie powinna być krótsza niż 4 godziny, a ostatni posiłek podany nie wcześniej niż o godzinie 18.00. Pomiędzy posiłkami każdy mieszkaniec powinien mieć dostęp do podstawowych produktów żywnościowych (napoje, przekąski itp.). Dom powinien zapewnić możliwość spożywania posiłków w pokojach mieszkalnych, a jeśli jest taka potrzeba mieszkaniec powinien być karmiony.

• utrzymanie czystości:

- w zakresie utrzymania czystości rodzinny dom pomocy ma obowiązek zapewnić wszystkie środki i przybory niezbędne do zachowania higieny osobistej,
- pokoje mieszkańców powinny być sprzątane tak często, jak zachodzi taka konieczność, ale nie rzadziej niż raz dziennie.

2. Usługi opiekuńcze zapewniające:

- udzielanie pomocy w podstawowych czynnościach życiowych
- pielęgnację, w tym podczas choroby
- opiekę higieniczną
- pomoc w załatwianiu spraw osobistych
- kontakty z otoczeniem
- organizację czasu wolnego
- pomoc w zakupie odzieży i innych rzeczy osobistych.

W odróżnieniu od domów pomocy społecznej rodzinne domy pomocy nie mają obowiązku np.:

- posiadania systemów alarmowych – przeciwpożarowego i systemu przywoływania,
- organizowania terapii zajęciowej dla mieszkańców,
- prowadzenia działań zmierzających do usprawniania i aktywizacji mieszkańców,
- udostępniania biblioteki i prasy codziennej oraz umożliwiania mieszkańcom udziału w imprezach kulturalnych,
- zaspokajania potrzeb religijnych pensjonariuszy, organizowania kontaktów z kapłanem i kaplicy terenie domu,
- zapewniania warunków do rozwoju samorządności mieszkańców,
- posiadania pomieszczeń do terapii i rehabilitacji...

Nie oznacza to, że rodzinne domy pomocy nie mogą zapewnić takich warunków, ale nie jest to od nich wymagane przez prawo! (choć jest to mało prawdopodobne przy tej formie opieki)

? Kto może zostać mieszkańcem rodzinnego domu pomocy

W przypadku braku możliwości zapewnienia obywatelowi danej gminy domowych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoba wymagająca z powodu wieku pomocy innych osób może korzystać z usług opiekuńczych i bytowych świadczonych przez rodzinny dom pomocy. Oczywiście jeżeli taki dom funkcjonuje na terenie gminy, w której mieszkamy (domów takich jest bardzo mało) i jeżeli taka forma opieki nam odpowiada.

? Jak zostać mieszkańcem rodzinnego domu pomocy

Decyzję w sprawie skierowania do rodzinnego domu pomocy wydaje kierownik ośrodka pomocy społecznej.

W każdej gminie funkcjonuje ośrodek pomocy społecznej.
W województwie małopolskim mamy 182 gminy i tyle samo ośrodków pomocy społecznej.

Decyzję taką wydaje się na podstawie:

1. wizyty w domu osoby ubiegającej się o miejsce w rodzinnym domu pomocy czyli tzw. rodzinnego wywiadu środowiskowego, przeprowadzanego przez pracownika socjalnego ośrodka pomocy społecznej,
2. zaświadczenia lekarskiego stwierdzającego brak przeciwwskazań zdrowotnych do zamieszkania w takim domu. Zaświadczenie lekarskie powinno też opisywać szczególne wskazania opiekuńcze dotyczące danej osoby, jeżeli takie istnieją,
3. dowodu otrzymywania świadczenia, z którego utrzymuje się osoba ubiegająca się o miejsce w domu, to znaczy: renty, emerytury lub zasiłku stałego.

? Jaka jest odpłatność za pobyt

Pobyt w rodzinnym domu pomocy jest odpłatny. Wysokość opłaty (*podobnie jak w przypadku domów pomocy społecznej*) uzależniona jest od miesięcznych wydatków na utrzymanie jednego mieszkańca, poniesionych przez osobę prowadzącą dom. Koszt ten ustalany jest w umowie dotyczącej prowadzenia rodzinnego domu, zawieranej pomiędzy kierownikiem ośrodka pomocy społecznej a osobą prowadzącą rodzinny dom pomocy.

**PRZY USTALANIU KONKRETNEJ ODPLATNOŚCI ZA POBYT W RODZINNYM
DOMU POMOCY, DOTYCZĄCEJ DANEJ OSOBY STOSUJE SIĘ
TE SAME PRZEPISY, CO W PRZYPADKU ODPLATNOŚCI ZA POBYT
W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ!**

**ZASADY TE SZCZEGÓŁOWO (WRAZ Z PRZYKŁADAMI) OPISANE ZOSTAŁY
W ROZDZIALE I – STR. 22–25!**

W skrócie (przypominając) oznacza to, iż w poniższej kolejności do odpłatności zobowiązana jest:

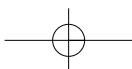
- osoba zamieszkująca w domu (w wysokości nie większej niż 70% swojego dochodu)
- rodzina (jeżeli jej sytuacja materialna na to pozwala)
- gmina (dopłaca brakującą część, jeżeli jest taka potrzeba po wykorzystaniu w/w możliwości).

**Wysokość należnej odpłatności za pobyt – dot. konkretnej osoby
– określa się w decyzji kierującej do rodzinnego domu pomocy.
Informację tę przekazuje się osobie prowadzącej dom.**

notatki

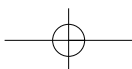
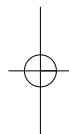
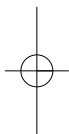
59

60

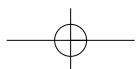
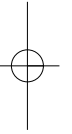
w trosce o seniorów

notatki

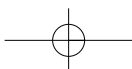
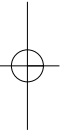
61

62

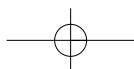
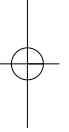
w trosce o seniorów

notatki

63

64

w trosce o seniorów

